

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Соединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

ШКОЛАДА ПАРТИЯ ОРГАНИЗАЦИЯЗЫ

Эрткен чылдың күзүндө Липецк областа Добринскийн партия райкомунун ажилында дугайында СЭКП ТК-ның докталам партиянын. Бизде бижэни болза: «Партия эге организацияларын ажилында улам экижидер, көдөгө партиянын политикаын боттандырышга оларнын ролун бедидер партия райкомунун эң чутуула хуузага деп СЭКП ТК саям тур... Коммунисттерин өскөсүл бедидер, боттарнын организацияларын болгаш коллективтеринде ажил-херекти байдлы дээр оларнын харым-салгын улгуттары, коммунист бүрүзү бүдүрүгөсө, хой-нинти ажилында, амыдырал-чуртталганын херек кырында мурнакчы кижилер болган турарын... чедип алмыр чутула».

Устүндө айттышкын школаларда партия организацияларын догуу-биле хамааржыр, чур дээр школаларнын мурнуна сардыган мурин болган хундугу орутуларын чедип алмыр чутула. Школаларда, башкылар коллектив-биле ажил-херекти бедидер бир кол чутула-школаларнын партия организацияларын бижылгалар болур. Бистин республиканын дык хой сөс чыл болган ортунак школаларда партия эге организацияларын, боду-тер ажилдан турар. Олар оолту чылдарда сан талам-биле өскөн, ажилынын дейне-ди дык бедер. Амы уде бистин башкыларыннын барын үштүң бир кээр коммунисттер бооп турар болган оларнын хууза үсгер-чигеженин, мурнакчы ролун-дан школалар ажилында хой чутулар хамааржыр.

Кызылдың № 10 школазында партия организациям сан талам-биле улгүрөөсө. Бичала-даа школанын удуртуктары-биле, профсоюз, комсомол организациялар-биле сыргы харымаларын тутушкан, ол организация өскөсүл болган кижиз-аждилганын шын организациям талам-биле догдарга ажилдарын кылып турар. Партия организациям (секретары эш Г. Абросимов) ажилынын перспективти планын тургускан, ай бүрүндө кылар чүдүлгөн алаа үндөсүл догдарга турар. В. И. Ленинни тургусканга боор 100 чыл болур оон төлөсүл тукутүр талам-биле делгеген, оолун план амыдыралда баш кууштынга эгелен. Партиянын ажил хурадаларына үзүн келген, чутула айттырларын чуталажыр мында дүрүм апарган. Чижээлээр, бир мында хурадала «Башкынын педагогикти културалынын дугайында» директорун өскөсүл талам-биле олакчымы коммунист Е. М. Баженовтын аластелин чуталажырын дээртен болган. Школаларда, саям бергенер-даа коллективтин амыдыралында алган ботту чигеженин кижип турган, башкыны културалы улам бедидерин эскерсе чутулазын ола-алаа бедидерин. Баш-удур, хылма-чылгак бедидерин, даразында хурадала «Өреникчилерин билинин шылар» деп айттыртын чуталажырын оон согулар канчал ажилдарын талам-биле догдарга сүмелерин башкы бүрүзү берген. Ол школада коммунисттер болган башкылар комсомол, пионер организацияларын ажилында үзү кичтөгөн салым турар, а олар боттарынын элчээнде, педагогтарга дуулаан, өреникчилерин аластелин, тынчтыр, ажилдар чорутуу көдүрү дээр көсү ажилдарын кылып келген. Бичаган бо өскөсүл чымынны боттарыннын үндөсүлде ол школа республиканын дээр школаларын бир-роон болган.

Чөө-Хемчик районун Хор-Тайга сее чыл школазында партия ботту өскөсүл кижизидилгелер ажилды дейнелин бедидерин башкыларын организациялар, коммунисттерин мурнакчы ролун, харым-салгын бедидер дээр хемчеглерин ал келген. Школа (директор коммунист Ламан-оол Балган) өреникчилерин билинин шылар-биле, чурч-сагыламын-биле, школанын болган интернаттын аластелин-шкөдөс, ары-оолу-биле районун эш школаларын саямда каш чыл улаштыр бижымы-биле турар турар.

Мынды мурнакчы школаларын, чога-

дыкчы бугу-биле ажилдан турар партия организацияларын, боду-терин, чонга ат-алдарлыг коммунист-башкыларын хой-биле адал болур. Олар башкыларын ийе-политикти оуздесавче, мергежили бедидеринче кол кичтөгөн салым, школа-лар политикти өскөсүлгелер, методту каттыжымпыкларын шын организациялар турары-биле, карак кызыл күш-ажылы-биле башкыларын, өреникчилерин болган хой-нинтин хундүлгелерин чалаан ал турар.

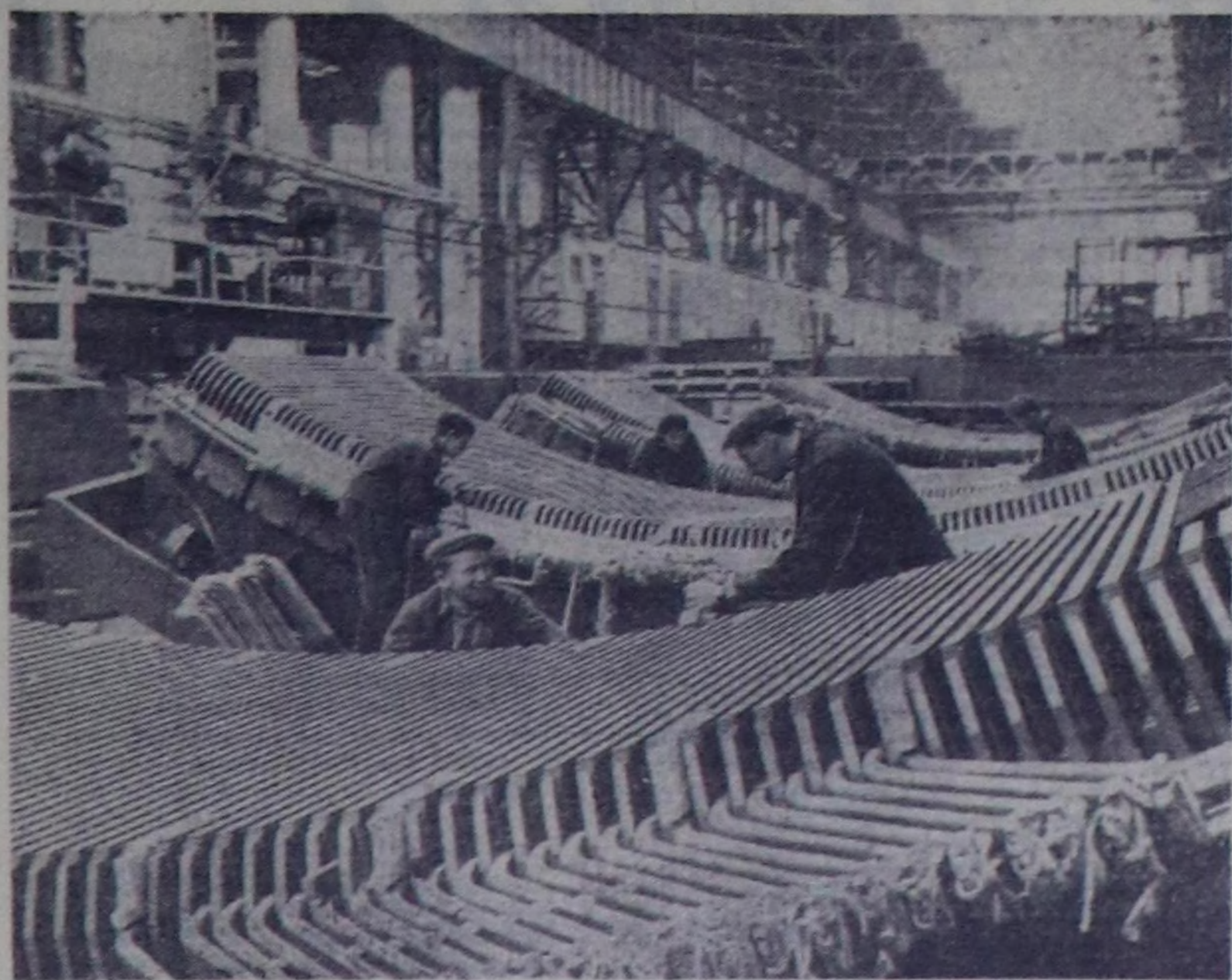
Школанын партия организацияларын, оон секретарын өскөсүлгелер-кижи эң дегер ажилды алдыс уткамыче сийдирер, ону бичилин-биле сайтарар, чүн дегерин, чүн эде тургусарын билир ужурут. Коммунисттерин бүтү тала-биле үскөсүл болурун чедип алмыр партия организацияларын кол сорулга. Оон башка оон сүмелерин, кийгырларын хойнун дегерин чедип албай бар.

Бичаган чамдык школаларын партия организацияларын өскөсүлгелер-кижи эң дегер ажилды башкыларын олар, директор-ла харымалы дээр хойнун бар. Оон улам-биле оларнын хурадаларын хундүлгелерин кууштынга адал болур, чамдык коммунисттер албан-хууза-гезин чедип боттандырыш турар. Орнун ортунак школанын чамдык башкыларын өскөсүлгелер программазында айткан бижиме ажилдарын чедип кылдырышкан, багай демдек алган өреникчилер-биле чогуу үскөсүл ажил чорутушкан турда, школа директору-даа, партия организацияларын-даа бирги чартык чылдың чогууна чедип эскербес.

Школада партия организацияларын ажилынын башкыларын кол улаштырмын башкыларын болган өреникчилерин ийе-политикти кижизидилгелер болур. Бичаган марксизм-ленинни теориянын коммунисттер боттары кайы хере сонуурган турарын, оон өскөсүлгелер канчал таптыртып, таймалыктан турарын башкылар коллективтин ийе-политикти амыдыралы улуу-биле хамааржыр. Бо талам-биле Кызылдың № 14 школазында партия организацияларын (секретары эш И. В. Зубова) элден ажилдарын кылып турар. Бизде 48 башкы ийе теорияны семинарда кичтөдөр. В. И. Ленинни «Күрөс болган революция» деп ажилын өренин турар. Өреникчилерге «Бистин ленинни комсомолу» деп клуб болган «В. И. Ленин уран чүдөл» деп лекторий тургускан.

Оон-биле чегерелер чамдык школалар партия организацияларын башкыларын болган өреникчилерин политикти өскөсүлгелер организацияларынче коомка кичтөгөн салым турарын демделер чутула. Чөө-Хемчиктин Хор-Тайга ортунак школаларын коммунист башкылар суурла тургустунган марксизм-ленинни үндөсүлгелерин школаларын өренин турар, а партия кижизидилгелер башкылар чоккоа чедип-де кайла-даа өренин турган. Бизде башкылар коллективтин улау, ийе-чала-даа чүгө 3 башкы «Билги» ийе-чала-даа кижизидилгелер бот, чон ортунагында мында-хаа лекциялар номчун турар. Өреникчилер ортунада политикти-биле ажил баша-ла чегерелер организацияларын. Школада 7 коммунисттер партия ботту догдарга ажил чорутушкан, школанын администрацияны көсүл дуза чедирбей келген.

Өреникчилерин билинин шыларын бедидер, оларнын коммунист кижизидилгелерин экижидер талам-биле совет школанын мурнуна сардыган орутуларын чедип алмыр чутула. Школанын партия организацияларын, коммунист башкылар коллективне ленинни стиль-биле, принциптер-биле ажилдарын чедип алмыр чутула. Ол дээр бот-боттарында эл-де-элине, кичтөгөн болуру, сүмелерин, дуулажырын, оон-биле калы эш-өрүнү чегерелер ажилы-биле чуталаан, дарын эдер дээр хемчеглерин алмыр. Школада партия организацияларын бүрүзү чогуу чедип алган таварында чүгө мында коллективтин башкыларын болган сорул кижизидилгелерин хуузага күүсүл шыдаар.

ЛЕНИНГРАД. Күрүнүн «Шынар дем-дөө» 175 мун киловатт күштүг гидро-энергаторларга тымыскан. Оларын электро-техникалык Бүгү-өлөл өртөм-шнчилел институтуна Ленинград салбырынга тө-

левилгелер болган «Электросила» катты-ажымжыгына бүдүрүп үндүргөн.

ЧУРУКТА: гидрогенераторун статорун элген турары.

БАРАБОВТУН фотоу.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

Барановтун фотоу.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

Барановтун фотоу.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

Барановтун фотоу.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

Барановтун фотоу.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

Барановтун фотоу.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

1969 ч.
МАРТ
7
ПЯТНИЦА
№ 56 (7902).
Өртөө 2 көп.

Эш Л. И. Брежнев ЧКП ТК-ның секретары Й. Кемпныны хүлээп алган

Март 5-те СЭКП ТК-ның Чингине секретары эш Л. И. Брежнев СЭКП ТК-ның чалаанын бугуар СЭКП-ның партиянын ажилынын дүрүмүлгелерин таныма дээр Москвада келген Чехословакиянын Коммунист партиянын ТК-ның секретары эш Йозеф Кемпныны хүлээп алган.

Идеологту ажилдын деңгелин бедидер, массалыг информациянын чегерелерин ажил-чорудулганын партиянын удуртуганын бижылгалар, партиянын бүтү эконоомияны харым-салгын болган бедик саямалар-чурумунун байдалын тургузар дээр чехословак коммунисттерин баш бурунгар ап турар коммунисттеринин дугайын эш Й. Кемпны чуталаан. Чуртга байдалды чогуумчуларын чутула фактору болза, ЧКП ТК-ның ноябрь болган даразындагы пленумдарын шит-пилерин амыдыралга ылапты-биле күүсүлгелер болур дээрин ол демделген.

Эш Л. И. Брежнев идеологту ажилды удуртурун СЭКП-ның дүрүмүлгелерин чуталаан. Марксизм-ленинни болган пролетарын интернационализмни принциптеринге үндө-лөз ЧКП-де байдалды чогуумчуларын, СЭКП биле ЧКП-нин аразында аны-дуума харымаларын улам ыкка хөгжүдөргөн, Совет Земели биле Чехословак Социалист Республиканын аразында бүтү таламга мады ажилдыгыларын бижылгаларын совет коммунисттерин ханы сонуургалдынын ол илгерилгелен.

Эштер Л. И. Брежнев биле Й. Кемпнынын аразында беседа чуретин ханызында, эш-хуузууну байдалына эрткен.

КЫШТАГЛАРДА АЖЫЛДЫ БИЧИИ-ДАА КОШКАТПАС КУР ЧЕРНИН СОВХОЗУНДА

Беш чыл планын хуузаа бейле чутулар, В. И. Ленинни тургусканга боор 100 чыл болур оонга база Советтин Тыямын 25 чыл оонга куш-ажымчы чедип чыгар-бир-биле ужурамыр дээр, кур чер совхозунун малчыларын боттарында бедидер комсомол-ленинни хуузага күүсүл шыдаар турар.

Бо чылын совхозун малчыларын хой бүрүзүл 3,3 кг дүктү, 100 хойла оналтыр 90 хураган амыр, кышга бүрүзүл 20-30 тонна сипен-ни бедидер, келер кышга кышталарын, чуртталга бажыларын хымчылдыг чылгаста ужурут.

Ам совхозун бүтү хой 22 кодада, оон иштінде төрүр хойлар 15 кодада турар турар. Малчылар чылдыг, чырык бажыларда чуртталга турар.

Кыштагларда

«УЛУГ-ХАЯ» СОВХОЗУН

Хайракан салбырында хой оолдаскын кыдын тутуу. Малчыларда 3033 хой төрөп, оон 3041 хураган мейди алган. С. Селин-Дорж удурун үшүк ботлаа мурнуу олу-туду. Бизде төрөп 971 хой-дан 977 хураган алдыган. Хоочун хойжу Д. Балчи-оол 248 хойдан 254 хураган алган. Мал ажилында байдал дүрүмүлгелер ам пенсионер Х. Хакты-оолдун оолдары Көк-оол, Дукармаа олар аламын салгачыларын ботун, малчылар апарганнар. Ол алышкылар ийле 491 хураган алаан.

Саманчиктер Ш. Шойдун 190, К. Дарын 83 хураган доруктурган. Комсомол-сакманчиктер Г. Кызыл-оол 96, Л. Котгажык 83, С. Ажы 103, Г. Мечек 78 хураган доруктурган турар.

Малчыларче немедде чедип чедип турар, сакманчиктерин таарыштыр бижыл-лаан.

Й. ОНДАР.
Улуг-Хем район.

«ТОРГАЛЫ» СОВХОЗ 60 чылды 15654 хойун, 3164 өшкүнү, 904 иштэн, 430 бенин чаш төлүн хүлээп алыр ужу-рут. Бичаган совхозун директория чери, партия комитети болган мал ажилынын тус-лай артемилер малды хур-кыш ажыраар дээр бүтүл болдунар хемчеглерин ал турар.

Малчылар ортунагы аг-тас-массалыг таймалыг ажилын күштөдирер, оларын амыдырал хандырылга-зынча хун бүрү доктаамал са-гыш салым, сакманчиктерин, немедде калдарчарын оларга бижылгалар. Амлыгында сов-хозта төрөп 3054 хойдан 3061 хураган, төрөп 113 өшкүнү алайын, 41 иштэн бажызын бүрүн камгала алган. Хойжу коммунист О. Ун-пун-оол 218, Х. Көк-оол 270, Т. Миче-оол 220 хураган алганнар. Мал чегерин ам-дында четирин-биле бар.

Д. ДАМБА.
Өвөр район.

«ТОРГАЛЫ» СОВХОЗ 60 чылды 15654 хойун, 3164 өшкүнү, 904 иштэн, 430 бенин чаш төлүн хүлээп алыр ужу-рут. Бичаган совхозун директория чери, партия комитети болган мал ажилынын тус-лай артемилер малды хур-кыш ажыраар дээр бүтүл болдунар хемчеглерин ал турар.

Малчылар ортунагы аг-тас-массалыг таймалыг ажилын күштөдирер, оларын амыдырал хандырылга-зынча хун бүрү доктаамал са-гыш салым, сакманчиктерин, немедде калдарчарын оларга бижылгалар. Амлыгында сов-хозта төрөп 3054 хойдан 3061 хураган, төрөп 113 өшкүнү алайын, 41 иштэн бажызын бүрүн камгала алган. Хойжу коммунист О. Ун-пун-оол 218, Х. Көк-оол 270, Т. Миче-оол 220 хураган алганнар. Мал чегерин ам-дында четирин-биле бар.

Д. ДАМБА.
Өвөр район.

«ТОРГАЛЫ» СОВХОЗ 60 чылды 15654 хойун, 3164 өшкүнү, 904 иштэн, 430 бенин чаш төлүн хүлээп алыр ужу-рут. Бичаган совхозун директория чери, партия комитети болган мал ажилынын тус-лай артемилер малды хур-кыш ажыраар дээр бүтүл болдунар хемчеглерин ал турар.

Малчылар ортунагы аг-тас-массалыг таймалыг ажилын күштөдирер, оларын амыдырал хандырылга-зынча хун бүрү доктаамал са-гыш салым, сакманчиктерин, немедде калдарчарын оларга бижылгалар. Амлыгында сов-хозта төрөп 3054 хойдан 3061 хураган, төрөп 113 өшкүнү алайын, 41 иштэн бажызын бүрүн камгала алган. Хойжу коммунист О. Ун-пун-оол 218, Х. Көк-оол 270, Т. Миче-оол 220 хураган алганнар. Мал чегерин ам-дында четирин-биле бар.

Д. ДАМБА.
Өвөр район.

«ТОРГАЛЫ» СОВХОЗ 60 чылды 15654 хойун, 3164 өшкүнү, 904 иштэн, 430 бенин чаш төлүн хүлээп алыр ужу-рут. Бичаган совхозун директория чери, партия комитети болган мал ажилынын тус-лай артемилер малды хур-кыш ажыраар дээр бүтүл болдунар хемчеглерин ал турар.

АЖЫЛГЫР КИЖИ

Кижинин аас-кежи дээр, бодуу-биле чуталаарга, оон амы-хуу болган ийе-политикте ажилды ажал-херектерин каттыжтырар болгай. Ажымчы чоннар депутаттарын Сая-Сеп колза Советинин депутаттын кандидат Р. М. Хорунжын эртин келген чуртталгазы бо дугайын бүрүн бадтыкар. Ол ам пенсионер, адал уш харым. Алаа ужу-ражыр дээр суурун Улуг-Хем кудумчузунун 96 дугаар бажымын чедип келген мен. Даштын малгалташ, агарты чутулап каан бедик, мыл бажы. Бичаган оон эр эл бажыда чогуу, өг-бүзенин херектен эл: «Комбинатта ажил-дан турар кижилер, мыл барган боор, огуу-деди».

Бизаарнар чекке үш мөгө-шымыр ап машина куузуу чалап, ону иттеп ажилдан турар. Олардан олаааш азы-ла, даштындан өскөсө, олардан ылгаабас эр кижилер хуу-ректер чаап, баша-ла аажок тулунтур, палымкын ажилдан

СЭКП ТК-ның чалааны-биле

СЭКП ТК-ның чалаанын бугу-гар РПК ТК-ның Күүсүмуну кижизидил, секретары, Экономика човулелин дара-газы М. Мисеску, РПК ТК-ның Күүсүмуну кижизидил, секретары Човулелин дарагазын олакчымы Э. Дюгнеску март 5-те Москвага келген. Оларын РСР-нин Экономика човулелин дарагазын олакчымы Р. Константинеску, РСР-нин Күрүлганын дарагазын олакчымы Ш. Габора болган РПК ТК-ның кылды эргекчелер Э. Добреску үлс чорутур.

Сутуните космос делемий пилчилерин үргүчүлгелерин эртем аппаратуразын тур-гускан. Аппаратура чогуу-ла ажилдан чорутур.

УЖДУУШКУНДА «КОСМОС-268»

1969 чылдың март 5-те Со-вет Земелин Черин кыл-ымал «Космос-268» спутни-гин элчег бугуар салым үн-дүргөн.

Сутуните космос делемий пилчилерин үргүчүлгелерин эртем аппаратуразын тур-гускан. Аппаратура чогуу-ла ажилдан чорутур.

(СЭТА).

УЖДУУШКУНДА «КОСМОС-268»

1969 чылдың март 5-те Со-вет Земелин Черин кыл-ымал «Космос-268» спутни-гин элчег бугуар салым үн-дүргөн.

Сутуните космос делемий пилчилерин үргүчүлгелерин эртем аппаратуразын тур-гускан. Аппаратура чогуу-ла ажилдан чорутур.

УЖДУУШКУНДА «КОСМОС-268»

1969 чылдың март 5-те Со-вет Земелин Черин кыл-ымал «Космос-268» спутни-гин элчег бугуар салым үн-дүргөн.

Сутуните космос делемий пилчилерин үргүчүлгелерин эртем аппаратуразын тур-гускан. Аппаратура чогуу-ла ажилдан чорутур.

УЖДУУШКУНДА «КОСМОС-268»

1969 чылдың март 5-те Со-вет Земелин Черин кыл-ымал «Космос-268» спутни-гин элчег бугуар салым үн-дүргөн.

Сутуните космос делемий пилчилерин үргүчүлгелерин эртем аппаратуразын тур-гускан. Аппаратура чогуу-ла ажилдан чорутур.

УЖДУУШКУНДА «КОСМОС-268»

1969 чылдың март 5-те Со-вет Земелин Черин кыл-ымал «Космос-268» спутни-гин элчег бугуар салым үн-дүргөн.

Сутуните космос делемий пилчилерин үргүчүлгелерин эртем аппаратуразын тур-гускан. Аппаратура чогуу-ла ажилдан чорутур.

УЖДУУШКУНДА «КОСМОС-268»

1969 чылдың март 5-те Со-вет Земелин Черин кыл-ымал «Космос-268» спутни-гин элчег бугуар салым үн-дүргөн.

Сутуните космос делемий пилчилерин үргүчүлгелерин эртем аппаратуразын тур-гускан. Аппаратура чогуу-ла ажилдан чорутур.

УЖДУУШКУНДА «КОСМОС-268»

1969 чылдың март 5-те Со-вет Земелин Черин кыл-ымал «Космос-268» спутни-гин элчег бугуар салым үн-дүргөн.

Сутуните космос делемий пилчилерин үргүчүлгелерин эртем аппаратуразын тур-гускан. Аппаратура чогуу-ла ажилдан чорутур.

УЖДУУШКУНДА «КОСМОС-268»

1969 чылдың март 5-те Со-вет Земелин Черин кыл-ымал «Космос-268» спутни-гин элчег бугуар салым үн-дүргөн.

Сутуните космос делемий пилчилерин үргүчүлгелерин эртем аппаратуразын тур-гускан. Аппаратура чогуу-ла ажилдан чорутур.

УЖДУУШКУНДА «КОСМОС-268»

1969 чылдың март 5-те Со-вет Земелин Черин кыл-ымал «Космос-268» спутни-гин элчег бугуар салым үн-дүргөн.

Сутуните космос делемий пилчилерин үргүчүлгелерин эртем аппаратуразын тур-гускан. Аппаратура чогуу-ла ажилдан чорутур.

УЖДУУШКУНДА «КОСМОС-268»

1969 чылдың март 5-те Со-вет Земелин Черин кыл-ымал «Космос-268» спутни-гин элчег бугуар салым үн-дүргөн.

Сутуните космос делемий пилчилерин үргүчүлгелерин эртем аппаратуразын тур-гускан. Аппаратура чогуу-ла ажилдан чорутур.

УЖДУУШКУНДА «КОСМОС-268»

1969 чылдың март 5-те Со-вет Земелин Черин кыл-ымал «Космос-268» спутни-гин элчег бугуар салым үн-дүргөн.

БИСТИН КАНДИДАТТАРЫНЫС

тур. Ону Роман Миронович деп бугуракан мен: адал уш харым кижилер дээр арга чок болду. Ол шыла-ла эрес-кел-пай, куш-ажымчы дээр кижилер.

Дүштөрүл шак чедер. Дашаар үшүн келдиш. Хем-ден калкан соок чаш арыче хоме халды калды. Роман Ми-ронович.

Ой, думкам — дээр, думчуун хоууун хам-биле ду-лай турткан, уламчылаа. — Соок дык-ла үр намдасе чыл-дыр бо. Өкөм соокка чедер намдасе бооп-тур. Калды ко-кап орамы-ла ол боор.

Келген херектин ужурун баа катан додасайлап эелен чорутула, ол үе кирди.

Билин чор мен, думкам. Сөөк айтырларынча харым-лаар апар, чуталажыр бис мыйна. Бажымыга баралы.

Ийн аал ишти чурттаар, делгем, чырык өрөздөдөр бажынын бир өрөдүлгө Роман Мироновичин, а кожазын-да—оон улуг огууун өг-бүзенин чурттан турар.

Пенсионер кыргылар културтул, ары-сиз, тоду-догаа турттал олар. Роман Миронович ала 120 рубль пенсиялар. Улуг элс хуу ажил-агайы баа бар.

Депутаттын хуузага кичугу чутула ажил. Ону улуг бугуру деп билер мен, ол килеге ас сеткилдиг болур дээр кылар-ла апар чүе — дээр, Роман Миронович, улам-чылаа. — Ам-ла даштыларын ол-дур деп болган мен. Ка-дээ Совет депутат

СОҢГУЛДАДАН СОҢГУЛДАЖЕ

Чер-чер Советтеринге эртенки соңгулда кампаниясынын үзүшкө соңгулдулар көздө Советке болгон депутаттарынга тутууда чатыгары берген. Олардын кол-кору мындай: көзө ажал-агыга удурула-ны сайыраңгай жамдары, ажалыч чонун хандырамы-агыга кичээлгеи салыры, култура-чырымынчык аба-бан черлерини, үдөс өздө-дөзүнүн, кадык камгала-ныч херан экижидери бол-гаш суулары чагайжыла-ры. Бө талаа-биле көздө Со-вет, оон куусуноу, депутаттар азын ажалдарын чоруткан.

Сут-бараан фермаларынын ажалдагылары, хойжулар-ны бажынар-биле четче хан-дырар, сууларыноу нота-дан дутайында соңгулдулар депутаттарга чатыгары бер-ген. Советтун куусалы-биле, хой-шынтык киржилеги-биле Ак-Даш, Орта-Таш, Кара-Чыраа фермаларында, чамдык хойжу бригадаларда курта-галын чаа бажынары тут-тунган. Ак-Даш суурда уру-лар ажалындын тууду ажал-дада көргөн. Фермалар элек-триктинген болгаш радио-жууттунган. Кара-Чыраада Биб-би-белде болгон болгон хан-дырар, Бора-Тайга, Ак-Даш, Кара-Чыраа, Сут-Асык суу-ларда 3800 дөс ынштар олу-ру.

ХАРЫЛЗААНЫҢ ШАЛЫПКЫН АЖЫЛЫ ДЭЭШ

Бо чамдын март 16-да болур соңгулда В. П. Ленинниң төрүтүнгенден бээр 100 чыл болурунга болгаш Совет Тываның 25 чыл оюнга чедипширине ужурамыр дөш, бүгү коллективтерде куш-ажылыч уулз хайымшыкын үзүшкө болур эртер. Соңгулдангы хүнү совет кижилер уулз байыр-да-биле, күш-ажыла чедипширине-биле уулз чамдыктай. Республиканың харылаа ажалдагылары соңгулда кампа-ниясынын үзүшкө совет, партия болгаш ажал-агы органи-зацияларынын харылаа талаа-биле хандырамыларын эки-жидер дөш чогуур хемчеглерин алган.

Республиканың телефон, радио, почта болгаш «Союзте-лестик» ажалын соңгулда кампаниясынын негеделерине дүшүрер дөш, харылааның бүүдүрүлгө-техникти эрге-дөзүшкө ээзон хой кижик советтик оперативтик бажуку тур-гускан. Ол бажуу районнарда харылаа бедирлериниң ажал-ын хүн бүрү хынап, оларга дуза кадып, соңгулдага белет-кедип тускай планын тургузуу, оуу амдыраче боттандыр-гын турар. Соңгулдага харылааның белеткелини бистик эрге-дөзүшкө партия эге организациясынын удурутамы болгаш хыналда-биле чорудуу турар. Ол айтырымы коммуни-стериниң нинти хуралына чугаалашкан.

Январь 15-тен эгелен, республиканың иштинде болгаш даштында организацияларынын соңгулда айтырмаларын чуга-алажыр чатыгарын тускай парол-биле анаа категория-ныч чатыгарлардан мурнап чорудуу эгелен.

Республиканың деңгээлинде телефон станцияларынын болгаш телеграфтич, почтаның ажалдагыларына соңгулда чатыгарын канчаар кууседип чорударын, поскаларын, корреспонденттериниң планын хулаа аларын тайылбырлап, тускай инструктасы берген. Февраль айның чорбиге че-дир соңгулда улачот бүүрүзүң телефон болгаш радио харылааның нинти схеманын кылып тургускан.

Телефон тургузуу шылдатымыс суурларда, малчынар-ның ыраккы турааларында 10 соңгулда улачоттарына ра-

Көздө Советтик депутаттары эртенки чамдык соңгулдуларын-га отбатарын берген болгаш оларнын чатыгарын ботта-дырар талаа-биле Советтик куускомунга уулз дуанын че-дирген. Чонун айбычымы — депутат хулаалегини эштер С. Дотле, М. Дажы, С. Чалаа-лай, С. Монге-Назыч, О. Дор-жу, С. Ашаа, О. Кара-оол, В. Динкина болгаш өскө-дөз эки кууседип, соңгулду-ларын-биле доктаама хары-лаа, сессияга, куускомга сапаларын илери, үндүргөн шиптирлерин куусе дөш дөш илдепкейлиг ажалдап тур-пар. 20 куудуму комитете-рини, депутаттарын ийи бо-луп, кварталдар айы-биле агитквартираларын тургускан. Кара-Чыраа суурда № 2 ку-думу комитетинин ажалы (даргаам эш Сенданы) чөдө үлгөргөй. Оон харылаа ту-гар куудумууноу погачы-дыламы, ары-шөвөри эки болгаш чурттак чамдарын ажал-агыга, хой-шынтыктын ажалында киржилеги илде-кейлиг. Шаа мындыг куудуму комитеттери бисте элзон хой.

Соңгулдуларын чатыга-ларын, Советтик үндүргөн шиптирлериниң кууселдеи дөш куускомун чорудуу келген организа-массе а жал ажалда чөдөзүшкө эге болгон Совет, оон кууско-му мурнуна салдыган со-ругаларын боттадырмалар депутаттарын, доктаама ко-миссияларын, активтиң ку-жун долу ажалдагы илде-кейлиг.

Чон-Хемчик районунуң Сут-Хал көздө Советтик куускомунун даргазы.

О. ЛОПШАН,

Чон-Хемчик районунуң Сут-Хал көздө Советтик куускомунун даргазы.

Оон хараа-биле ажал-агы, култура тургузушкуну-нда чамдык бөр четтерер үрүлүшкө турар. Ылангыч мал кыштаагынынга Со-веттик контролю ам-даа кош-как тургустунган.

Ленинчи юбилейге, Совет Тываның 25 чылдык төлө-түг ужурамы-биле көздө Со-веттик социалисттик чарык-нын хулаалегини сөөгү сессияга хулаа алган. Со-веттик организа-массалыг ажал-ын бедик деңгээлге тургу-зын, көздө ажал-агыга, кул-тура тургузушкунуна уду-рутамы ам-даа сайыраңгай-жыларын, школарын сеп-телерин август 25-те, култу-ра-чырымынчык, эмнеге, уруулар албан черлериниң септелгени сентябрь 1-де доозарын хулаалеге көргөн. Ол мышка суурларга 2400 дөс мышты тарып, погачыдыла-ганы чорудар, 7 куудуму кылырмы, суулар аразынын болгаш Манчурек, Хөлүктү-ге баар калдыр-бөрт орутар-ны кылырмы. Манчуректеги Ак-Дырга чатыг погачахтар турарын, Сут-Асыкта адик сөтсөз, баш дүгү таарар, даарылаа черлерин ажал-дын, стадионнарын тууду, кү-рүч мурнуна планын оналгаларын хуусаа бетинде кууседирин чедип аларын мыда көргөн.

О. ЛОПШАН,

Чон-Хемчик районунуң Сут-Хал көздө Советтик куускомунун даргазы.

Эрзин районунуң Ленин аттыг колхозунун төп сут-бараан фермада районда мурнак болур болгаш СЭКП рай-комунун база райкуускомунуң шилчир ынмелин тууду турар.

Ол фермада колхоздо-ла комсомол пугекамы-биле кел-ген ажалдар ажалдап турар. Ленинчи юбилейге баар

Кылдыр улаа-ка эки ажалдарын коллектив түзүшкө. ЧУРКУТА: ферма эргелчиз Суте Дамын салыкчылар Алимая Нурсат, Марта Бурбо, Шура Чодун болгаш башка ажалдарын Алым-оол Хайдын олар-биле ажалдыг тур-гунун үндүрүр тур.

О. СПРОТНИИЧ фотоу.

Төлөттиг утжуур

«Большевик» совхозта парт-ком (секретары эш А. Мон-гун) ажал-агыга соңгулда кампаниясынын эки удуру-ту келген. Агитпункттар эки дөш, малчынарже агитбрига-даларын үндүргөн.

Совхозта хой оолдашкын түдүктөн. Нинтинин малы-нын чаш төлүн меңди алып, малды кыштан хур акыра-дөш организа-массалыг ажалды калбартын турар.

М. КОШКЕНДЕЙ.

Чон-Хемчик район.

...

Чер-чер Советтеринге соң-гулдангы организа-массалыг, бедик деңгээлге эртер дөш бисте «Найраа» совхозун Бу-дун-Терек салыры бо хүн-дерде уулз ажалдарын чор-уду турар. 45 агитатор чон ортуунага масса-политиктиг ажалды калбартын турар. Агитаторларын элчегетип ху-ралы февраль 28-те болур эр-кен. Бо хуралга Кызыл-Дар көздө Советтик даргазы эш Давас-Самбуу соңгулдага бе-леткедериң канчаар чоруп турарын кыска-биле та-ныштырган. Агитпункт ту-нуу таарыштыр дөш, автомат-телефону тургускан, дежу-рийлар график бажуура ажал-тан шактарында дежурийлап турар. Соңгулдуларын да-нызы белең. Агитпункт эрге-дөзүшкө Зинаида Алдай агитпунктувун дөридегиин кылган.

Амгы хүнүнде кандидат-тар-биле ужуражылаар тү-дүктөн.

Агитаторларын хуралына Буудун-Терек салырынын эрге-дөзүшкө эш Шойлак-оол сал-бырын ажал-агынын дугай-ында кыска диндагымы агитаторларга тааныштырган. Салбырада 21 муң 600 шээр мал 59 кодамы, 2200 бола мал 23 кодамы кыштап чыдар. Төрүүр 11 муң хойдан 6000 хой төрөн, төрүүр 700 ине-тен 91 инек төрөн болгаш чаш төлү амгы үдөс олча-менди. Салбыр колдууна эш бүүдүрер малды ажалдап турар.

Хар уулз, кыш дошкун бо-ла-ла, салбырын ажал-агы-чылар кыска ажалдап, нинтинин малын кыштап меңди чагай акырып алды дөш чидиг демиселге турар келген.

С. САРЫГ.

НЕГЕЛДЕ-ХЕРЕГЕЛДИ ӨӨРЕНИП КӨӨР

В. П. Ленинниң төрүтүнгенден бээр 100 чыл болур оюнга төлөттиг ужурамыр дөш Тес-Хем районунуң кооператорлары бүгү чуртта кал-барган социалисттик чарык-ны киришпаша, чонуну бараан хандырамын экиндер та-лаа-биле чамдык чедипшир-нерин чедип алган. Херегел-чидер кооперацияны эртенки чамдын бараан саарыла-мын планын кууседип шы-даан. 1967 чыл биле деңгээлге, эртен чамын чоңа 1062 муң рубльдин ажал-бүр бараан-нын пландан ажыр саткан. Салыг четкелериниң мате-риал-техниктиг базасын эки-жидер сорууга-биле үс тонна бараан кирер скардыт. Шуур-макта некарнын туткаш, ажалдага кирген. Район то-вунде улаштыр бараанарын ма-газининде чаа хевиринде бус-биле чамдыктыг тургускан. Самагалдай столоваяны ка-чылта септелген чоруткан.

Чонун херегел бараан-ны бажуу үзүк чок хандыр-гын турар база бараан саары-ла-нын ай, квартал болгаш чыл-панынын доктаама ажыр

кууседип келген мурнакы сандыжыларын саны чыл-дыч-на нежекин турар. Бе-дир-Арыг суурда көдө ма-газинин сандыжылар комму-нисттик куш-ажылың пали-мчылары Николай болгаш Бор-бай Тонбузар, «Тес-Хем» со-вхозтун Оруку-Шынаа салы-рында хоочун сандыжы Ми-хила Хажыдай, Самагалдай ном магазининиң сандыжы-ны Анна Васюкова, даректа Валентина Данаа, төп үлөтүр бараан магазининде Валенти-на Рачева олар нинтинин он-чузун камгалап калгалаар ху-лаалегинге ээ-харыскалгыт болуп, чонун бараанга не-гелде, херегелге, болуура шак-биле эки хандырп турар. Ылчаа-даа район баштаар чериниң удурутамында ба-ва чамдык магазиниң не-риниң ажалында четтерер ээзон эвес. Дараазында чикеткен не-рини байлаа билине бээр. Районун 24 магазининиң чү-ге 8-зи планын оналгалар куусеткен болуп турар. Район нинтин-биле бараан саары-ла-нын чыл планын куусе-ткен чаа, чамдык магазиниң сандыжылары ай, квартал

планынын куусетпейн келген. Берт-Дар суурда ажал-чөм ма-газининиң сандыжыны К. Ча-мдылай, Шуурмакта зарек сандыжы С. Чомбурек, Устун-Шынаада көдө магазиниң сандыжыны Я. Монге олар-панын оналгаларын куус-теткен. Чамдык сандыжылар-ның талааында ажал-агы барымдаалан көрөс, канды-даа чамдаган чокма магази-ни хаан наанш, чоруй баар таварылаар база бар.

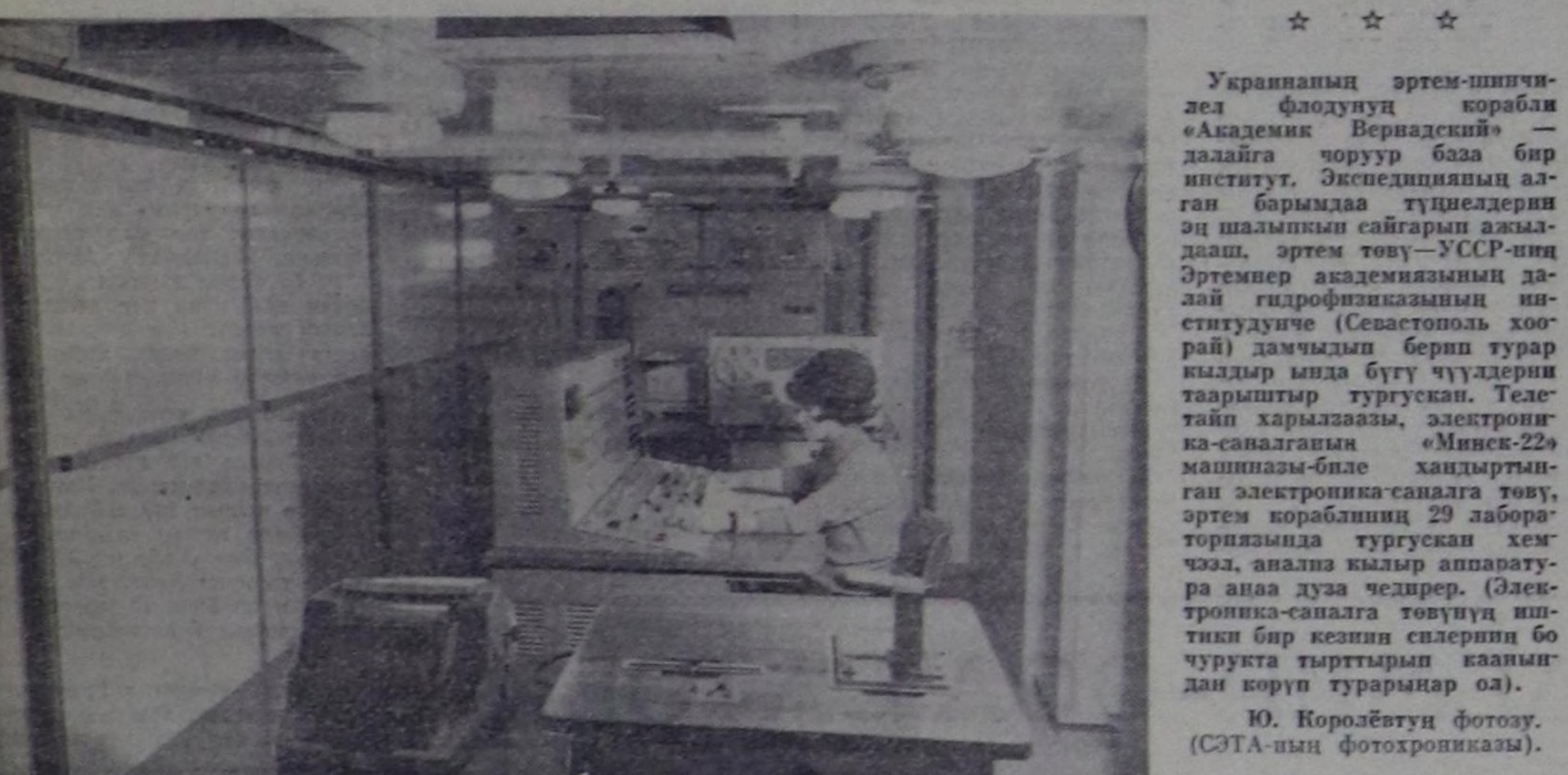
Чамдык ажал-чөм, үлөтүр бараанары складтарда бар турла-ла оуу магазинерже сөөртүр чедирине четес ор-ганиза-массалыг турар. Санды ба-заларында дык хой бараан-нар чедир ажалдап турар. Чамдык эрге-дөзүшкө, 9 муң рубльдин триткага бараанары, 5 муң рубльдин чадат-тергелери дөш оондаа өске барааннар сандык баазаларында шык-чакшык чок чыдар. Район-нуң товаро-дөдөр чонун негелде херегелдин өөренип көрбөй, көдө магазинерге ховар барып, чер-чере прак-тиктиң дуза көрүспөй турар.

Колхоз, совхозтарынын ирак-уакта чурттан турар малчы-ларында 5 автоулаа-ны бы-жылган. Олар шугузуу чыл-дык планын оналгаларын куус-теткен. Малчынарже авто-улаакарнын үндүрүшкө до-ктаама эвес. Ийи, чалгыс бар-ганда чүткө ажал-чөм бараан-ны алаар, өске херегел бараанарын чедирп, санды-лаапай турар.

Нинтинин чөмнөпкө чөдөр-дериниң ажалында четтерер хой. Самагалдай столовая-нын коллективинде чыл-ажыл чурумунун сагалдаан куду, мында арагалаш, ажал шгы узер чоруктар бар. Шаа мындыг чамдаган-биле столоваяның ажалдагылары Е. Чөдөр-кова, Н. Волычкова, Н. Ше-гонина олар ажалдап ду-журткен. Шуурмакта сто-ловаяны ажалы база баксы-рап, эртен чамын столовая 1026 тонна хаб-бучка кы-лыларын чоңа чедир сат-паан.

Үстүнде четтерериниң ко-ла чамдаганын район баш-таар чериниң, мыда партия, профивелде организациялар-нын организация ажалды коопатанында, квартал ажал-агы шилчир алаарда харыскал чок болуп тура-рында болур.

А. ДЕМБЕЛ, М. ДАНЗЫН.

Украинаның эртем-шынчы-лар филолунуң корабан «Академик Вернадский» — далайга чорудуу база бир институт. Экспедияныч ал-ган барымдаа түндөлдөри эң шалымкын сайгарын ажал-даш, эртем тову—УССР-ниң Эртермен академиясынын да-лай гидрофизикалык ин-ститутунче (Севастополь хоор) дачылып берип турар мында бүүрү чүдөдөри таарыштыр тургускан. Тесе-тайн харылаа, электрон-ка-сапаларын «Минск-22» машина-биле хандыртып-ган электроника-санага төвү, эртем корабиниң 29 лабора-ториясында тургускан хем-чөз, аналыг аппарату-ра анаа дуза чедирер. (Элек-троника-санага төвүчү иш-тин бир кезиниң салыры бо чурукта тырттырып казын-дан көрүп турарынан фото).

Ю. Королевтин фотоу. (СЭТА-нын фотохрониказы).

ШАЛЫНЧЫ ДӨРТКҮ ЧЫЛДА

Бистик республикамын ажал-чы чоннары беш чыл планын ху-саа бетинде кууседир дөш кү-мөш иштининг деңгээлин турар. Улаштыр, көдө ажал-агы болгаш улуз ажал-агынын өске-даа ады-ларын беш чыл планын, ылангыч эртен чамдын бүүдүрүлгө планын канчаар кууседип негелгенин дуга-йын тус-тус акте хуралдарына чугаалашкын көргөн болгаш 1969—1970 чылдарда кылыр ажалдарын хемчөз көргүзүлгөри тодараткан. Ынчангаш кылган ажалымыска до-ктаавай, беш чыл планына көрдү-гөн келер үдөс кылыр ажалдары-ныстың дугайын бо кыска чүгү-гө чугаалашкын.

Чунуң-даа мурнуна планнашкын-нын болгаш экономиктиг идиг бо-ришкенин чыкка системазын шил-кишкенин улаштыр бүүдүрүлгө-лериниң ажалын мурнуу чылдарда турга-нында экижидеринге улус ролуу ойнанын деңгээлгөзү херек. Чаа сис-темаже шилчезон коллективтерде бүүдүрүлгө-лериниң темпизин беэзон болгаш оон ажалыг чоруду оенен. Маңаа холбаштыр каш чикетерден сай-гарып болур. Республиканың улаштыр 1968 чылда бараан сайгарыла-зын планын 103.9 хуу, күш-ажы-лыг бүүдүрүлгө-лериниң планын 1.7 хуу ажыр куусеткен болза, чаа сис-

темазын негелдериң бүүдүрүлгө ажал-дан бүүдүрүлгө сайгарыла-гын 105.2 хуу, күш-ажылыг бүү-дүрүлгө-лериниң планын 7.7 хуу ажыр куусеткенер. Бүүрү бүүдүрүлгө-лериниң чүгө 11.6 хууу чаа системаже шилчезон болгон, арыг орулганы алырынга олар кол черин ээлзээр. Планда ажыр алдыган бүүрү орул-ганын 40 хууу оон бүүдүрүлгө-лөр берген.

Планнашкынның болгаш эконо-миктиг идиг берилишиниң чаа сис-темазын бүүрү бүүдүрүлгө-лериниң арыг шилчидери база коллектив бүү-дүрүлгө НЗО-нуң элементтериниң шил-гездери болгаш депшигелги ор-галарынал-биле ажалдагыларын кайы хире ажалыг үстүндө чикет-терден илден. Партия болгаш хой-ниги организа-циялары, ылангыч бүүдүрүлгө удурутчулары бо айтыры-ларын дүргөн шиптирлер ужу-рулгар.

Эртен чамдын сөөгү айында болуп эртен Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң сессиясы 1969 чылда республиканың улуз ажал-агынын хөжүмдөдериң планын бажылаан. Амгы үдөс коллектив, ажал-агы бүү-дүрүлгө-лериниң планын кууседир дөш күнүниңикиниң ажалдап турар.

Планда болгаш социалисттик ху-лаалегерде көрдүнгөн көргүзүлгө-лөр чедипшир боттадырар хой күшү, энергияны негээр билдин-гир. Бо чамын 56 миллион хире рубльдин бараанарын бистик үлөт-пүүрүстүк ажалдагыларын сай-гарар планын чыгар, ол дөзгө эртен чамдын деңгээлге бөдөзгө 4 хуу хой. Чонун калбак херегелениң ба-раанарын колдады бүүдүрери бо чамдын планнада көрдүнгөн. Ула-штыр продукциянын бүүдүрүлгө 6.8 хуу эер, а херегел бараанарынын бүү-дүрүлгө — 8.8 хуу көвүдөдериң планназын.

Бо чамын дараазында улуз ту-дугаларын ажалдага кириер. Тыва бо-баль комбинат, Терлиг-Хаяда мең-гун-суунуң бүүдүрүлгө, Ак-Довуран, Балаззын — Самагалдай, Элегес-А-сы — Балаззын болгаш оон-да өске черлерге муң ажыг километр элек-три шугуу, тудуг деталдары бүүдүр-көмбинаттын бири элчөз болгаш өске-даа объекттер ажалдага ки-рер.

Оон аңгыда Ак-Довуран комбинат-тың ийги элчезиниң, Каз-Хемик хөмүр-лаш разрезиниң, даарылаа фабрикасынын, ыш ажалдап кылыр комбинаттын, бажың тууду заводтуң

болгаш элзон хой улуз объекттер-ниң тууду үргүлчүлүз.

СЭПТ ТН-ның октябрь Плену-мунуң (1968 чыл) шиптирлериниң көдөз ажал-агыны улам ыңай хөжү-дө-ринге, колхозтарын болгаш совхоз-тарын экономиказын быжылаарын-га таарымчалыг байдалдарын тур-гускан. Пленумун шиптирлерин амыдыралга боттадырар дөш рес-публиканың көдөз ажал-агынын ажал-ишчилери улуз хемчеглерин ажалдап кылган. Беш чылдыг дөрт-кү чамы—1969 чылда Тывага та-раа бүүдүрерин 254 муң тонна, картофел болгаш ногааны 46.2 муң тонна чедирер планнаштырган. Бир гектардан 10.3 центнер тараа кул-тураларын, 89 центнер картофелди, 100 центнер ногааны алыр. Оон мур-нунда чылга бөдөзгө 1969 чылда эш бүүдүрерин хемчөзүн 9.5 хуу, сутту — 9.7 хуу, дүктү — 12.9 хуу эстер.

Ленинчи шалычын чылда күрү-гө 60 муң тонна тарааны, 25 муң тонна эштин, 23 муң тонна сутту, 2450 тонна дүктү садар планын бис.

Малдын баш санын чүзүн айы-биле өстүрериниң планы база улуз. Көдөз ажал-агынын хөжүмдө-дөзү-биле күрүгө планнада көр-дүнгөн чурайга, хуулар улуз-даа

болза, оларны ажыр кууседир арга, куралдарын бисте бар. Бо чамдын кышкы ажалы соок дошкун болган. Ажал-агыларын удурутчулары, тускай эртемнигери бүүрү малды эки кыш ажыраар, чаш малды бүүрү на-галал алып дөш болуура эргалар-ны алып ужурулуг. Мал чөмүн на-налгалары ажалдагында аңгыда одаларын далбыладыр, будук, бу-жун белектээр ажалдарыне кижик кү-жүн мобилиза-массалар херек.

Улуз ажал-агынын өске-даа адырларын хөжүмдө талаа-биле улуз ажалдар планнаштырган. Чи-жөзлөргө, чүкү сөөртүлгө-лерини хем-чөзлө эртен чылда турганында 11.6 хуу улаштыр ийикпе, азы 3344 муң тонна азы-бүүрү чүкү-тү бистик транспортчулары сөөртүрер. Орун ажалдагылары бо чамын 25 муң чагайлыг болгаш шыгылыг орук-ту кылыр. Кызыл—Тазы, Кызыл—Эрзин аразында оруктарын туудуу үргүлчүлүз. Бистик харылаа-чыларын ээзон хемчөзлө ажал-дарын санаваска, Кызылга 120 но-мерлиг, районнар төптөрин 100 но-мерлиг автоматтыг телефон стан-цияларын ажалдага кириерлер, Ты-ванын 25 чыл оон таварыштыр Ты-зылга төп телевидениниң нөөр «О-рита» станцияларын ажалдага ки-рерин туудурулар хулаалган.

Чер-чер Советтери 1969 чылда кү-рүнениң капитал салышынын куусе-биле 8.3 млн. ажал рубльдин, оон иштинде 7 млн. рубльдин тууду-монтаж ажалдарын боттадырарлар. Бо чуралгаларын тодарайлаарга, 19 муң дөрөлчүн метр чурттага шө-лүн, 6 ми канализацияны, Самага-дайга 20 орунуг, Хандагайтыга, Эрзинге 25-25 орунуг гостини-цаларын, нитизи-биле 2240 өөрө-никкеги школарын болгаш култу-ра-амыдыралдын, бүүдүрүлгө-лө-риниң туудуларын ажалдага ки-рер. Кызылга театрын Эрзинге, Са-магалдайга, Чербиге Култура ба-жыкчыларын тууду эгелээр.

Улуз ажал-агынын мол адыр-ларынның талаа-биле кылыр ажал-дарыны дөшкүл көргүзгө-лө-гө-гө-дүр. Оон кууседирине бүүрү күшү мобилиза-массалар ужурулуг бис. 1969 чыл В. И. Ленинниң төрүт-түнгенден бээр чүк чыл болур ю-нуң бүүдүзү чыл. Ынчангаш төвү-лүг беш чылдын дөрткү чамын планнын оналгаларын болгаш ботта-рынга алган бедиктиң социалист-хулаалегерин хуусаа бетинде куусе-дири республиканың ажалы чона-рынын күндүлүг хулаалгези болур.

А. АРЛАНМАЙ.

Тыва АССР-ниң Курлан даргазы.

АСБЕСТ ДЭЭШ

солунуң
арынарындан

ЭРТКЕН ҮШ ЧЫЛДА

Беш чылдым эрткен үш чылдарымда «Тыва даг-дугу» комбинаттың коллективни бүдүрүлгө ажал-чорудуугаа база экономикага көскү чедикшилерин билгем.

Ол үениң дургузунда даг-дугу арыгларын күрүңгө аламын. 114 хуу, продукция сайырылган. 1963 хуу күрүңгө. Чурт үш чыл ичинде пландан ажыр 7500 тонна ажыг даг-дугу алган.

Үш чыл дургузунда бот-үңе чингелдизинден камналга 1161 муң рубль болгон.

Күш-ажылдың бүдүрүлгү-лүү 1965 чылга деңгээрге 40 хууга өскөн, а бир ажал-чорудуунуң ортумак ажыг-төлөвүн 1965 чылда 145 рубль турган.

Комбинат 1968 чылдың апрель 1-ден эгелеп планнашкынның база экономиктиң идиң берилишкенин чаз системасын билгем, ол иш-каш продукция сазарына ортукта кииркенде калдык-даг-дугу ээли алас, бүдүрүлгени карыламы тургандан оругалам болдурар арганы берген.

Комбинаттың саткан продукциянын өртүн Красноярск крайның материал-техниктиң хандырылга эргелешин Абакан баазаа дорт төлөп бээр талаа-биле дугу-жулга-саарылан дүргөдөткен. Саарылга мурнунда 25-30 хуулер турганын 5-7 хуулер кызырылган.

Ажыг-агылдың чаз системасын билгем. 1968 чылда даг-дугу бүдүрүлгени 1967 чылга удур 23,1 хуу, продукция сазарын 23 хуу, саарылгандан орулга алырын 12 хуу бедир арганы берген.

Кол фондуну ажал-чорудуунуң эккижиктеп күчүлүгүн угадтырбайн турган. 1968 чылда, 1967 чылга болаарга, пландан ажыр 4663 тонна даг-дугу арыглар база үш миллион киловатт-шак электри энергиянын ажалдап үндүр арганы берген.

Даг-дугуң ишарың бедикенинден комбинат эрткен чылын 91000 рубль немелде төлөвүн алган.

1968 чылдың ажалынның түнелинде комбинат 371 муң рубль хемчээдиг материал-техниктиң ажалдап турар 12 кижиниң бирөөн-ле чаартыкчы. Беш чылдың үшкү чылында оларның киирген чаартыкчы савадарындан чылда аалдыган камналга 150 муң рубль болгон азы 1967 чылдыңдан 66 муң рубль хой.

«Тыва даг-дугу» комбинаттың ийги ээлчегин тудууда ажалдап турар тудугчуларын аразында мурнакчылар хой. Бо чуртта оларның бирээзи-аылак тудугчу Күжүгет Адым-оол. Оң ажалдап турар бригаданы февраль айның аягында 108 хуу күүскен.

С. Маадының фотоу.

ИЙГИ ЭЭЛЧЕГ—КОЛ СОРУЛГА

Бо чылым «Тыва даг-дугу» комбинаттың ийги ээлчегин тудугчуларын улут болгаш ишары сорулганын иштирлээр. Кол калып савышкынын үлгүлүгү тудуучу элден.

1969 чылда доктаамал үрүмкөтүп-ортууар комплекстин бирги технологтуу шугуун ажалдап киирген талаа-биле хемчеглер 1968 чылда-ла ажалдап кылдыган. Ол сортуг даг-дугу арыгларын чылда 5 тоннага угадтырар, руданы хол-биле иш-тин чыгырын уугуукар, иш-ка куржагаларын бедик 5-тен 15 метр бедир бедир, руда үрүмкөтүп түр тургузуну хемчег-лес болдурар, чүте дөргө, ДСК-ны ажалдап кииргенде калдык-даг-дугу ээли алас, бүдүрүлгени карыламы тургандан оругалам болдурар арганы берген.

ДСК-ны ажалдап кииргенде даг-дугу арыгларын чамдык кезин хосталыр, ишары оларны өске устактарга долу күчүлүг ажалдаар. Оон-биле калы киирген рудадан сай-лаш болгаш куралыр черинге руда ажалдаарын күсели-биле ишары рудадан арыг даг-дугу.

ЗИНАНЫҢ СЫЛДЫСТАРЫ

Оон төртүтүгүн чер-ле бо, Зина чамдыкта кезе даг-дугу арыгчы үш берген. Кайгамчык чурумалды көргөн, талаа бээр. Дөргө сымдар чамдыктың турар. Бүт бажыга бедиктептер болаа, оларга чокушлай бээр ишары сагындар. Зина оларга үр-ле көрүп турар.

Кижиле бургуу болу сымдыктың деп чоңуң чугааы бар. Оон кижиниң салым-чоту хамаарык. Зина алаа бүрүлөс болбайн ала. Ыччала-ла чамдыкта ол: «А мээң сымдыкым кайда чор?» деп болай бээр. Чамдыктың дөргө үр-ле көрүп турар-даа оон «сымдыкым» тыпса. Ыччалажак, куду көрүшкөн, ол бодунуң дораан тып алыр. Чамдыкты ээс. Оон-оңу көрүп каар. Зинаны сымдык-оттуганна хоорайны бажыларынның соңгаларын оттур чамдыктың турар.

Зина Салчак бичининден-не тудугчу болурун күзөй берген. Өөреникчи тургал-ла тудугчуга маңай бээр. Школада дооскаш тудугчу болуу мен деп дорт иштирлээр.

Кызылдың профтехучилищесинге өөренип берген. Шуга-тур-маларын тускай мергежилни шугурун ишгездип киирген. Өөренилге бидиртпейн эрткен. Зина Салчак СУ-48-тин участогунга ажалдап эгелеп, Ол бугуру тудугчу болуу дөргө түтүп киирген. Аалыган теоретиктиң билиш план-тика-биле бажыларынның турган. Кызылмай, күш-ажыл-чыт уруг учаскка өскөсөргө үлгөргүзүп эгелеп. Зина-ның ажал кылырын тоңтуг-даа, уран-иш-ер-даа апарган.

Каш чылдар эрткен. Эң-курту турган черге «Постоний» деп ажалын суур тыттып келген. Зина Салчак ында бажык буруу эки билер. Оларны бодунуң хоолдары-биле тудуу кылдыган.

Ам ол — северекчелер бригаданың удуртукчуу. Бригаданың кезигүнери найырадыг-даа, ажал-иш-ин-даа. Ыч-чанаш оларның ажал-херээ кезеде чедикшикниң болуу турар. Анык бригадир коллективниң хундуктеин чаалап алган. Ол хундукту хулаагени төлөтүп күсөдип келген. Устактуң хоочун ажалчыны Зинада Николаевна Мухомова:

— Зинада Салчакты хундукээр бис. Депутат турган, ол дыкка хой ажалчылар бажыларын алыр, уруларын асы-жок чугула апарган. Ыччаар-да техниктиң өөренилгенин ишары ажалчы, чедикши бек мергежилди калдыр-биле хандырар талаа-биле салдыган орулга улам чедикшикниң боттаныр.

Л. УХОВА, комбинатта калдыр белекээр талаа-биле инженер.

Он кижиниң бирээзи-ле өөренип турар

«Тыва даг-дугу» комбинат-тың ам ажалдап турар чедикши-не кадрларын бажылаар база ийги ээлчеге мергежилди ажалчылар белекээр дөргө техниктиң өөренилге бисте калбарган. Эрткен чылын азы-бүрү хер-биле 686 киж-и өөренилгени эрткен. Оларның 324-тү тыва ажал-чылар.

Өөренилге эрткендерден 212 киж-и чаз мергежилди: арыг-дал дерилгелериниң машини-стер, руда шилкчилери, топ бүдүрүлгө лабораториянын лаборанттары болганнар. 474 киж-и тускай мерге-жилни бектен болгаш ийи-үш чаз мергежилди чедип алган. Чижээ, арыгдал фабрика-нын 83 саварылар стро-польщик-терфист деп чаз мергежилди апарганнар. Ам олар электродуулаачылар болуу дөргө өөренип турарлар. Компрессор машини-стер деп ийги мергежилди комбинат-тын 16 ажалчылар чедип алган.

Даг-дугу руягының хол-биле кылар ажалды кызыра-ры-биле холаштыр руда шилкчилерин өске мергежилге

өөренип турар. Олар электро-саварлар, аскаватор-машини-стер, чер үттээр станоктар машини-стер болгаш өске-даа мергежилде өөренип турар.

Комбинатта ажалдап турар-лардан он кижиниң бирээзи-ле өөренип турар апарганы дем-делгелери өөрүнчү. Бүдүрүлгө чериниң шугу-биле дөргө өөренилге черлеринде 18 киж-и, а техникумнарда база өске өөренилге черлеринде 21 киж-и бот-өөренилге, 110 киж-и кезеки техникумда, 96 киж-и кезеки школада өөренип ту-рар. Бо чылын комбинаттың дөргө ажалдакчыларын иш-тинтүү, 30 киж-и кезеки техникумну дозар.

Комбинаттың чедикши-не күш-ажылды мурнакчы ме-тоддарын өөренип талаа-биле школаар тургустууп турар. Эрткен чылын ийги школа-ларын тургустуунамыс хому-дандыг.

Техникти өөренилге ары-дал фабрика-нын, даг-дугу руягының эки организа-стат-тыган, бо чедикшиң удурт-кучулар, инженер-техникти ажалдакчылар калдыр белекээр айтырыгын харыса-ла.

Бир чурукта уруларын профессионазы херектиг болгаш харысалгалыг. Олар Ак-Довурактын хоорай аптеказында ажалдап турарлар. Зина Рух-ледева фармацевтер учи-лищесин дооскан, а Светлана Күжүгет бир чыл ажыг фармацевтер ажалдап турар. Олар эмнерни мергежилди болгаш медициначы малакты-биле белектер турарлар.

А. Мельниковтун фото-зу.

Социализм чурттары мурнап турар

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Совет Эвилели болгаш Чөөн Европа-нын социалист чурттары улутур продукциянын бүдүр-рин көзүлдеринин темпиринин талаа-биле делегейни оон өске күрүңгелерни оранчок мурнап турар.

Эрткен чылдың ортаа үезинде СССР-ге болгаш Чөөн Европа-нын социалист чурттарына улутур продукциянын бүдүрүп үндүрери 1963 чылдың деңгээлинден 51 хуу улгаткан. Ажыг эгелеп турар анык күрүңгелер ол-ла үениң дургу-зунда боттарынын улутур бүдүрүлгенин 40 хуу, а «Барын талааның капиталист сайырангай күрүңгелери 31-ле хуу улгаттырган» деп, КНО-нун секретариатынын социалист секторунуң үндүрүп турар бюллетенинин февральда үндүргөн бугаар алырга, делегейниң улутур бүдүрүлгени сөөлү он чыл дургузунда нийтиш-биле ийи катал улгаткан, оон-биле черелештир оон улгадышкын улутурниң химия болгаш нефть болжаарларын алырларын улут-хуузуна онаашкан.

Соңгулда түннели

БУХАРЕСТ. (СЭТА). Румыния-ның Топ соңгулда комиссиязы РСР-ниң Национал улут хуралына март 2-де болган соңгулданым түннелерин парлап үндүргөн. Бадылаашкына 13.577.143 киж-и соңгулчуларын 99,96 хууу киирген.

Бадылаашкына киирген соңгулчуларын 99,75 хууу социалист чалгыс ээтиң фронтунуң кандидаттары дөргө бадылаан.

Топ соңгулда комиссиязы Национал улут хуралдың бүгү 465 депутаттарын соңгулданым бадылаан.

СОВЕТ-ВЕНГ ДУГУРЖУЛГА БУДАПЕШТ. (СЭТА). Чуректин ханымыдан найыра-чы байдалга эрткен чугаала-жышкыныларын түннелде СССР-ниң болгаш ВУР-нун хамааттарынын ийи чурттуу аразында эрттирде бижик чок арыгжарынын чурумуну дугайында дугуруугага ат салган.

САН НЕМЕШКЕН

ХАНОЙ. (СЭТА). «Вьетнам армиянын ээитчилери» Халык агаар делегациясы шугууп кирген удулчууу чок америк разведка самолөт-ту дугуруу аткан. ВДР-ниң агаарында америк агресорлар иштин-биле 3.267 самолөтүн оскунган.

Национал фронтунуң төлээлекчизи Англияда

ЛОНДОН. (СЭТА). Париже Вьетнам талаа-биле дөргө талааның чөвүлү хуралында Мурнуу Вьетнамын хосталарын Национал фронтунуң төлээлекчизи баштыгынын ораал-чызы Нгуен Тхи Бинь парла-ментиниң бөлүк кезигүнери — чөөн лейбористтерин чалаанын бугууар Лондонда чед-берген. Лейборист партия-лан парламент кезигүнери ийи мурнууга ол чүве чугаалаан.

Мурнуу Вьетнамын патри-отчу күштериниң төлээлекчи-зиниң Англияда келгени деп-шилгелди хой-интинин улут тилгелеси болу, чүте дөргө. Мурнуу Вьетнамын париж чөвүлү хуралда киирген турар төлээлекчизи чорутурун чедикши бижин бээрден англ-чазак үр үеде ойтап келген.

Чили коммунистерниң чедишкени

САНТЬЯГО. (СЭТА). Чили-нин Иштжи херектер минис-терствоу парламентке март 2-де болган соңгулданым түн-нелериниң дугайында сөөлү мөдөөлери парлап үндүргөн. Чатырлык христиан-дом-ократтыг партия бири чери ээлэп. Парламенттин чаз составына христиан-демо-краттар сенатта 23, депутат-тар палатазында 56 олуттуг болуу.

Чилиниң Коммунист пар-тия соңгулда улут чедикши-нерин чедип алган. Сенатка 6 коммунистер, де-путаттар палатазында 24 ком-мунистерни соңгула (1965 чылда эрткен соңгулдага Ком-партия сенатка 5, палатка 18 олуттуг болган).

Соңгулда кампаныянын, үезинде Чилиниң Коммуни-ст партия чатырлык бө-лүктөрүн талаа-биле айма-га улут, бүт улустуң нацио-нал эрге-ажыктарын камта-лаар дөргө, чөөн болгаш де-шиялгели күштерниң калбак коалициянын чазан тургу-зар дөргө демиселди мала-тыг болгаш тодаргай про-грамманын айткан.

Вьетнам улус-биле эң-сеткил каттыштырылгазы

ПАРИЖ. (СЭТА). Маадыр-лыг вьетнам улус-биле эң-сет-кил каттыштырылгазы ийи фондунуңга акша чыгар талаа-зы-биле национал кампаныя согу-лаа болза, бо чылдың март 31-ге чедип 111 муң франкты чыгаш, эң-сеткил каттыш-тырылганың фондунуңга кии-рери болуу.

Патриотчу көдүрлүүшкүн

ХАНОЙ. (СЭТА). Вьетнам Демократтыг Республика-нын ажалды чыныр чурттуу эконо-миканын катал тургузар, хөгжүдөр, быжылаар талаа-зы-биле салгал сорулааларын бедик харысаага-биле күс-седиң, бүдүрүлгө патриотчу чарышты күштедирип турар.

Чижээ, Намдинин по-стааычылары бүдүрүлгени кө-жүрерин берге байдалда-рынга ажалдаарын үргүчү-лөшпөдөн, чыл планынын 30 хуууун бириг көарталаа күс-седиң күлээлгени алган.

Херэеженнерге бараан болдурган.

УЛАН-БАТОР. Делегей хер-эеженнериниң хууу — март 8-ке бараан болдурган херэ-еженер неделязын Моол Арат Республикага эрттирген. Моол-га Улус революциянын мур-нунда херэежен киж-и хой-ни-тинин амыралында киир-шеп чорашан. Ам Улустун улут хуралынын депутаттары ийи 21,5 хууу, эрге-чагырганың чер-чер органынын депу-таттарынын 28,9 хуууу херэ-еженер болуп турар.

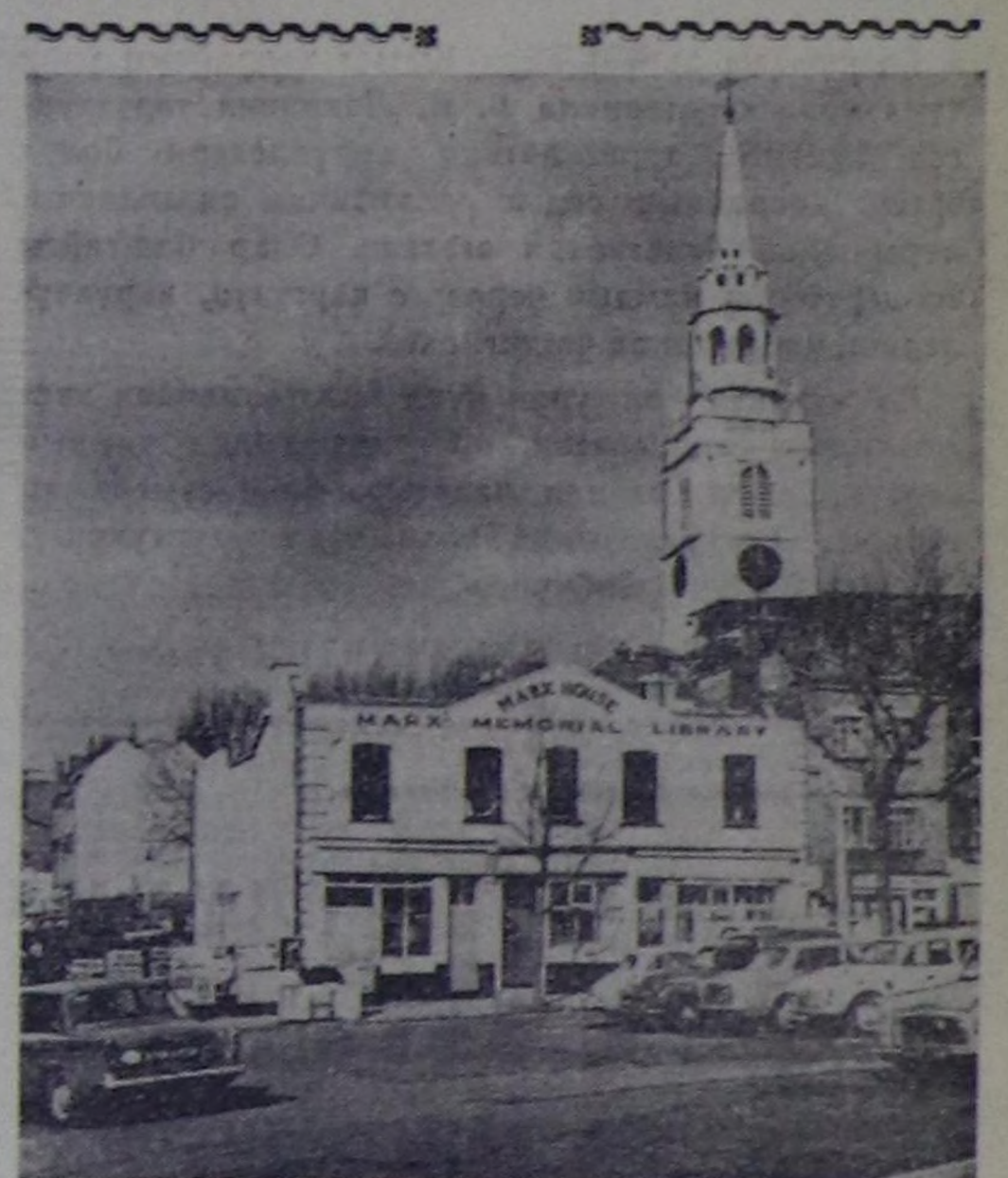
Совет-француз кады ажалдажылга хөгжүп турар

Чик болгаш аш-чөм үлө-пүрүчү машиналарын, амы-дырал хандырылга приборла-рын бүдүрү министрствонун төлээлекчилерин болгаш бөлүк француз херэгитен-нерин, ужура жыш ийи март 5-те протоколга ат са-лыры-биле доовулган. Эрте-техникти болгаш экономик-кады ажалдажылганын талаа-зы-биле совет-француз хо-луш-как комиссияны хемчээлге тургускан. «Амырал хан-дырылга болгаш ажал-агыл приборлары» деп ажалдаар бөлүктү дертү сессиянын иштинин бугууар угура-жышкын болган.

Ужуржышкын үезинде талаар бүдүрүлгени коопе-растаа дугайын чугаалашкан. Француз фирмалар амырал хандырылганын электри маши-наларын болгаш приборла-рын, малакты соодуучулар-нын болгаш хеп чур машина-ларын бедирлерин болгаш кезектерин СССР-ге чорутар. Совет Эвилелинде белен кы-лыларын Францияга чорутуп бээр. Амырал хандырылга-нын электри приборларын ко-операстаашкын бугууар докта-ма бултурерин моон соңгаар эгелеп.

(СЭТА).

ДОНДОН. Бо бажыга депшилгели англ «Джастис» («Честот бугу») солунуң редакциясы турган. Оң бир өрө-лөпте 1902-1903 чылдарда В. И. Ленин «Искраны» үндүрүп ажалдап турган. (СЭТА-ның фотохроникасы).

Араб патриоттарның дайынчы чорудулгазы

КАИР. (СЭТА). «Аль-Фатах» организа-циянын бөлүк партия-аннары Негево хоовуну мур-нуу талаа-зында аль-Анпш дөр иаралы чурттанкылыг чери улут хемчээлгид ракеталар-би-ле боолаан.

МИНИСТР МУРНУУ ВЬЕТНАМЧЕ ЧОРУПКАН

ВАШИНГТОН. (СЭТА). АКШ-тын камгалад минис-три М. Лейрд Мурнуу Вьетнамче ужудуу үнүпкен.

Вашингтондан ужудуу үне-риниң мурнууда Лейрд кор-

респонденттерге мында дээ: Мурнуу Вьетнамче чорутуру-нуң сорулгаама бола, «ам мыла дайынчы дайынчы чоруду-галарынын идея-биле эң-биле холбоштор байдалда өө-рө-нип көөрү болуу».

Эжелекчилерниң чидириң

КАИР. (СЭТА). Палестина-ның «Национал хосталаа» ор-ганиза-циянын парлап от-тарарынын дайынчы хемчег-лериниң түннелде Газа бола-гаш Дейр-эль-Балах райо-нада эжелеткен девискөргө 22 иаралы солдаттар, офи-пер-лер өлүрткен болгаш балы-латкан, үш бронетранспор-тер болгаш ийи шериг маши-назын уугуукаан, пулеметтер-ниң беш оңугуу үргөдөн. Ол дугайын ор организа-циянын мыла парлап үндүр-ген дыңдадында чугаалаан.

